

Prilog broj 3.

Netehnički rezime iz tačaka A., B. i C obog priloga.

Zahtjev za izdavanje okolinske dozvole propisan je članom 86. Zakona o zaštiti okoliša („Službene Novine FBiH“ broj 15/21) i Uredbom kojom se utvrđuju pogoni i postrojenja koja moraju imati okolinsku dozvolu („Službene Novine FBiH“ broj 51/21). Privredno društvo Sd Bostexfarm d.o.o. Sarajevo, pokreće Zahtjev za izdavanje okolinske dozvole za obnovu okolinske dozvole jer postojeća okolinska dozvola broj: 05-23-15401/16 VI od 22.02.2017. godine izdata od Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo, istekla.

OPIS POGONA I POSTROJENJA

Lokacija

Lokacija na kojoj je smješten postojeći objekat za tov pilića nalazi se u naselju Ilovica, na području Opštine Trnovo. Magistralni put M18 Sarajevo – Foča prolazi istočnom stranom lokacije i sa njega se direktno odvaja ulaz na farmu. Sa druge strane, na udaljenosti od 90 m, protiče rijeka Željeznica. Sa ostalih strana, farma je okružena poljoprivrednim zemljištem, niskim rastinjem i šumom. Najbliži objekti su udaljeni 165 m od farme, a samo Trnovo je udaljeno oko 2,5 km zračne linije. Na lokaciji nema evidentiranih arheoloških lokaliteta niti spomenika kulture. Magistralni put M18 Sarajevo-Foča prolazi istočnom stranom lokacije i sa njega se direktno odvaja ulaz na farmu. Sa druge strane saobraćajnice, na udaljenosti oko 90 m, protiče rijeka Željeznica. Sa južne, zapadne i sjeverne strane, farma je okružena poljoprivrednim zemljištem, niskim rastinjem i šumom.

Tehnološki proces

Rad farme funkcioniše kao tehnološki zaokružena cjelina gdje organizator proizvodnje obavlja dobavu jednodnevnih brojlera i stočne hrane, te dalje tovljenje brojlera odvozi na klanje. Uzgoj brojlera u predmetnom kompleksu farme koncipiran je kroz sljedeće cjeline:

- transport i prijem jednodnevnih brojlera,
- tov,
- isporuka utovljenih brojlera,
- priprema (čišćenje i dezinfekcija) objekata i opreme za novi turnus.

Za tov brojlera koristi se skoro isključivo podni sistem držanja zbog sprečavanja povređivanja tijela brojlera, a u cilju dostizanja visokog kvaliteta mesa. S obzirom da je betonski pod u objektu, koristi se prostirka ili stelja za toplinsku izolaciju.

Tov brojlera će se vršiti prema posebnoj tehnologiji u trajanju od 40 dana, nakon čega se 20 dana vrši priprema za sljedeći turnus. Proces tovljenja se odvija u tri faze:

- U prvoj fazi brojleri se hrane koncentrovanim hranivom tzv. starterom,
- U drugoj fazi, koja traje 21 dana, kao hranivo se daje tzv. grover
- U trećoj fazi tova, ishrana se vrši tzv. finišerom.

Hrana se skladišti u silosu koji se nalazi uz zapadnu fasadu objekta, a distribucija hrane će se vršiti putem spiralnog transportera koji puni koševе postavljene na svakoj proizvodnoj liniji. U predmetnoj farmi proces ishrane i napajanja je automatizovan. Prije naseljavanja svakog sljedećeg turnusa, objekat se detaljno čisti i pere, nakon čega se vrši dezinfekcija objekta i opreme. Za čišćenje objekta i pojenje brojlera koristi se voda iz lokalne vodovodne mreže. Napajanje brojlera vrši se iz okruglih automatskih visećih pojilica ili nipl sistema (zatvoreni sistem popularno nazvanog "kap po kap"). Prema tehnološkim normama u toku jednog turnusa potrebno je obezbijediti po jednom brojleru 0,2 l/dan. Preporučeni omjer hrane i vode kreće se u rasponu 1:1,7 do 1:2. Nakon dostizanja prosječne mase živih pilića 2,0 - 2,5 kg, brojleri se transportuju u klaonicu. Iseljavanjem utovljenih brojlera na farmi se vrši redovan remont objekta koji se sastoji od:

- izgnojavanje objekata,
- čišćenja i pranja objekata i opreme, dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije,
- razastiranje nove stelje.

Nakon svakog završenog turnusa, pored ostalog, vrši se izgnojavanje objekta, odnosno uklanjanje izmeta i stelje na zato određeno mjesto. Izmet sa slamom, koja se koristi kao podloga pilićima, se čisti i sakuplja poslije svakog turnusa kada se objekat farme prazni. Po uklanjanju izmeta i stelje iz objekta, pod se očisti (omete se) sa priručnim metlama i temeljito se opere vodom. Nakon čišćenja objekta vrši se dezinfekcija i objekta i opreme. Postoji niz dezinfikacionih sredstava koji se razlikuju u vrsti aktivne materije i agregatnom stanju. Najčešće korišteni dezinficijensi u peradarskoj industriji su: kvarterno amonijevi spojevi, hipohloriti, jodofori, fenoli i formaldehid. Kao vid uklanjanja patogenih organizama i u cilju da se dezinfikuju nedostupna područja objekta može se obavljati fumigacija (dezinsekcija). Deratizacija se vrši kontinuirano.

Poslije ovih operacija objekat miruje 14 dana (biološko mirovanje) nakon čega je spreman za useljavanje drugih brojlera uz prethodno razastiranje stelje.

U periodu tova brojlera dolazi do uginuća istih prilikom čega treba izvršiti zbrinjavanje shodno važećim propisima (Pravilnika o utvrđivanju veterinarsko-zdravstvenih uslova za odlaganje, korištenje, sakupljanje, prijevoz, identifikaciju i sljedivost, registraciju i odobravanje pogona, stavljanje na tržište, uvoz, tranzit i izvoz nusproizvoda životinjskog porijekla i njihovih proizvoda koji nisu namijenjeni ishrani ljudi („Službeni glasnik BiH“ broj 30/12), Odluke o nusproizvodima životinjskog porijekla i njihovim proizvodima koji nisu namijenjeni ishrani ljudi („Službeni glasnik BiH“ broj 19/11) i Pravilnika o uslovima uvoza i provoza živih životinja, sirovina, proizvoda i nusproizvoda životinjskog porijekla,

veterinarskih lijekova i hrane za životinje u Bosnu i Hercegovinu („Službeni glasnik BiH“ broj 57/12).

OPIS UTICAJA POGONA I POSTROJENJA NA OKOLIŠ

Uticaaj na kvalitetu zraka

U toku rada

Kotlovnica I - 2 kotla za grijanje Hala Kotao-200 kW; Tip TK 200. 2015 god, proizvođač Topling Prnjavor.

Kotlovnica se nalazi u prizemlju objekta u zasebnoj prostoriji. Energenti ugalj i drvo. Kotao koristi ugalj i drvo za potrebe grijanja, bez ugrađenog uređaja za odvajanje prašine. U kotlovnici se vrši ručna doprema uglja i ručni odvoz šljake. Površina kotlovnice I iznosi 14,92 m²

Kotlovnica II - Novoprojektovana hala II; Površina kotlovnice iznosi 14,74 m²

U toku izgradnje novoprojektovanog objekta

Tokom izgradnje doći će do emitiranja onečišćujućih tvari iz građevinskih strojeva i vozila (pretežno NO_x spojeva i čestica – PM₁₀) prilikom njihovih manevarskih radnji (kretanje vozila, odvoz/dovoz građevinskog materijala). Pri tome se radi o relativno malim koncentracijama onečišćujućih tvari, čija pojava se očekuje lokalno u blizini radnih strojeva i transportnih putova za kretanje strojeva. Također, radi se o privremenom utjecaju koji prestaje po završetku izvođenja radova. S obzirom na sve navedeno, utjecaj na kvalitetu zraka će, uz poštivanje tehnološke discipline, odobrene projektne dokumentacije, kao i propisa koji reguliraju gradnju, upravljanje otpadom i zaštitu okoliša, biti zanemariv.

Uticaaj na kvalitetu vode

U toku rada

Shodno procesu rada i rješenju o vodnoj dozvoli (Broj: od strane Agencije za vodno područje rijeke Save) nastajanje, prikupljanje, tretman i ispuštanje otpadnih voda se odvija na sljedeći način:

Sanitarno-fekalne otpadne vode se vode u trokomorni vodonepropusni AB septik bez preliva i ispusta, lociran na pristupačnom mjestu.

Otpadne vode od pranja prostora za tov pilića se ispušta u vodonepropusnu betonsku višekomornu septičku jamu, bez preliva, zapremine V=12 m³, koja se redovno prazni shodno zaključenom ugovoru sa JKP „Trnovo“ d.o.o. Trnovo.

Oborinske vode su relativno čiste vode iz razloga što nisu opterećene transportom, tako da oborinske vode sa krova prikupljaju se preko oluka i usmjeravaju ka upojnim bunarima.

U toku izgradnje novoprojektovanog objekta

Mogući utjecaj na vode tokom izvođenja radova može nastati uslijed nepropisnog odlaganja otpada, nepravilnog rukovanja mehanizacijom i vozilima ili uslijed iznenadnih događaja, pri čemu može doći do istjecanja onečišćujućih tvari, poput ulja i goriva, što za posljedicu može imati njihovo procjeđivanje u tlo i podzemlje. Međutim, uz primjenu odgovarajućih mjera, kao što je pažljivo izvođenje radova i pravilno uređenje gradilišta (što uključuje pravilno skladištenje otpadnog materijala te goriva i maziva na području gradilišta, kao i punjenje goriva na benzinskim stanicama), redovno servisiranje i održavanje radnih strojeva i mehanizacije, vjerojatnost pojave ovog negativnog utjecaja je mala te navedeni utjecaj nije ocijenjen kao značajan.

Uticaј na kvalitetu tla

U toku rada

Oborinske vode se usmjeravaju podovima platoa ka rigolima i ispuštaju po okolnom terenu koji gravitira ka postojećem obodnom kanalu, koji ide u površinski vodotok.

U toku izgradnje novoprojektovanog objekta

Tokom gradnje je moguće i onečišćenje pogonskim gorivima i mazivima mehanizacije i vozila, te materijalima koji se koriste pri građenju, što za posljedicu može imati njihovu infiltraciju u tlo i podzemlje. Vjerojatnost ovog negativnog utjecaja na području zahvata moguće je umanjiti pravilnim skladištenjem otpadnog i građevinskog materijala, redovitim održavanjem i servisiranjem strojeva, zabranom skladištenja goriva i maziva na području gradilišta te punjenjem gorivom na benzinskim stanicama. Osim toga, onečišćenje tla spriječit će se korištenjem ispravne mehanizacije i radnih strojeva, pridržavanjem propisanih mjera i standarda za građevinsku mehanizaciju te izvođenjem radova prema projektnoj dokumentaciji. Uzme li se u obzir sve navedeno, planirani zahvat se, uz primjenu mjera zaštite okoliša, može smatrati prihvatljivim za tlo.

Uticaј buke na okoliš

U toku rada

U toku rada farme za tov pilića ne predviđa se negativan uticaj buke na okoliš što je pokazao i monitorinг okolinske buke od strane ovlaštene firme.

U toku izgradnje novoprojektovanog objekta

Utjecaji povećanja razine buke vezan za fazu gradnje je privremenog karaktera i lokalno rasprostranjen. Značajno je da u blizini budućeg gradilišta nema naselja, lokacija je vrlo izolirana. Uticaj buke će biti privremenog karaktera, tj. za vrijeme trajanja izgradnje novoprojektovanog objekta. Utjecaj prestaje nakon izvođenja radova te se ne očekuje značajan negativan utjecaj od imisijskih vrijednosti buke.

Uticaj od nastanka otpada

Sav nastali otpad treba zbrinuti prema Zakonu o upravljanju otpadom (Službene novine FBiH 33/03, 72/09 i 92/17) kojim se određuju prava, obveze i odgovornosti pravnih i fizičkih osoba, jedinica lokalne samouprave i uprave u postupanju s otpadom. Zbrinjavanje i odvoz opasnog i neopasnog otpada moraju obavljati za to ovlašteni privredni subjekti.

U toku rada

U farmi za tov pilića nastaju sljedeće vrste otpada:

talozi od ispitivanja i čišćenja,	792,0 kg/god
otpadna životinjska tkiva	200-600 uginulih pilića po turnusu
Životinjske fekalije, urin i gnoj	887.0 t/god
leteći pepeo	4,12 m ³ /god
ambalaža od papira i kartona,	237,60 kg
mješani komunalni otpad	3,5 t/god
muljevi iz septičke jame.	64 t/god

Nastalim otpadom će se postupati u skladu sa Planom upravljanja otpadom, te se uz poštivanje mjera zaštite važećih propisa i prostornih planova ne očekuje se značajan negativan utjecaj nastao kao rezultat nastanka otpada te se može zaključiti da je zahvat prihvatljiv.

U toku izgradnje novoprojektovanog objekta

Tokom pripremnih i građevinskih radova, te transporta i rada mehanizacije pri izgradnji predmetnog zahvata, moguć je nastanak različitih vrsta neopasnog i opasnog otpada 21 Otpad koji može nastati u toku realizacije zahvata je sljedeći:

- otpadna ulja i otpad od tekućih goriva,
- otpadna ambalaža,
- Građevinski otpad I otpad od rušenja objekta (beton, drvo, zemlja)
- komunalni otpad

Uz pridržavanje projektom definirane organizacije gradilišta, te pravilnim sakupljanjem i odvajanjem otpada po vrstama otpada, kao i predajom tog otpada ovlaštenim firmama (sakupljačima) na zbrinjavanje, a sve u skladu sa odredbama Zakona o upravljanju otpadom (Službene novine FBiH 33/03, 72/09 i 92/17), ne očekuju se negativni utjecaji na okoliš od otpada nastalog tokom izgradnje.

OPIS PREDLOŽENIH MJERA ZA SPRJEČAVANJE I/ILI SMANJENJE UITICAJA NA OKOLIŠ

Emisije u zrak

U toku rada farme za tov pilića potrebno je provoditi sljedeće mjere:

- Redovno održavati kotlovnsko postrojenje, redovno čistiti sve kotlove i dimne kanale; *stalna mjera*
- Provoditi monitoring zagađujućih materija iz dimnjaka kotlova *jednom godišnje*;
- Upotrebljavati goriva koja su navedena u tehničkim podacima za ložište; *stalna mjera*
- Ne koristiti ugalj koji ima sadržaj sumpora iznad 1% i toplotnu moć nižu od 12000 kJ/kg. Dokaz o zadovoljavanju ovog uslova treba biti izdat od strane akreditovane laboratorije za analizu uglja prema BAS EN ISO 17025; *stalna mjera*
- Čvrsto gorivo koje se koristi za loženje treba biti zaštićeno od atmosferskih uticaja; *stalna mjera*
- Redovno čistiti prostor unutar pogona i oko objekta; *stalna mjera*

U toku izgradnje novoprojektovanog objekta potrebno je provoditi sljedeće mjere:

- Vozila i mašine koje se koriste za građevinske radove treba tako izabrati da podliježu najnovijim standardima emisije zagađivača;
- Tokom građevinskih radova, ova vozila i mašine treba stalno održavati u najboljem stanju;
- Po potrebi u cilju smanjenja emisija prašine, vlažiti manevarske površine na gradilištu;
- Na gradilištu i po lokalnim saobraćajnicama smanjiti brzinu vožnje, kako bi se smanjila emisija prašine, naročito u slučaju sušnog vremena;
- Građevinski materijali i rezervno tlo, kod odlaganja na lokaciji i prevoza, će se tokom sušnog i vjetrovitog vremena pokrivati ili prskati vodom;
- Nakon izgradnje objekta potrebno izvršiti pranje svih okolnih ulica kako bi se spriječile daljnje emisije prašine;

Emisije u vode i tlo

U toku rada farme za tov pilića potrebno je provoditi sljedeće mjere:

- Redovno održavati, prazniti i čistiti septičku jamu nakon svakog turnusa od strane ovlaštene firme; *stalna mjera*
- Ugraditi separator ulja i masti za prikupljanje oborinskih onečišćenih voda;
- Pridržavati se svih uslova propisanih u vodnoj dozvoli; *stalna mjera*
- Objekte čija je svrha odvodnja i tretman onečišćenih otpadnih voda koje nastaju radom predmetnog pogona redovno održavati i koristiti na takav način koji će obezbijediti njihovu potpunu ispravnost i funkcionalnost; *stalna mjera*
- Izvršiti asfaltiranje ispred objekta

U toku izgradnje novoprojektovanog objekta potrebno je provoditi sljedeće mjere:

- Definirati odgovarajuće skladištenje i rukovanje gorivom ili mazivima;
- Izbjegavati isticanja supstanci opasnih po zemljište i podzemne vode, kao što su ulja i maziva, a u slučaju nekontrolisanog treba preduzeti hitne akcije čišćenja;
- Otkopani, a neutrošeni materijal nije dopušteno odlagati na šumske i poljoprivredne površine, te "divlja" odlagališta, već na za to unaprijed određeno mjesto Planom uređenja gradilišta;
- Kretanje vozila i mehanizacije ograničiti na postojeće prometnice i zonu gradilišta, u svrhu očuvanja okolne vegetacije i zemljišta;
- Po potrebi prati točkove vozila kako bi se spriječilo raznošenje materijala na saobraćajnice van gradilišta;
- U toku izgradnje i eksploatacije (popravke i remont) objekta, otpad koji nastaje, biti će sakupljan na separatan način i predavan ovlaštenom sakupljaču otpada;
- Otpadna ulja nastala tokom održavanja, skladištiti u za to specijalno određene posude, uskladištene na nepropusnoj podlozi, do preuzimanja od strane sakupljača ove vrste otpada;
- Eventualno u slučaju akcidentne situacije tokom izgradnje, zagađeni sloj treba ukloniti i tretirati kao opasni otpad te ga kao takvog treba zbrinuti na odgovarajući način putem ovlaštenog poduzeća. Upravo radi nepredvidivosti takvog scenarija potrebno je na gradilištu osigurati dovoljne količine upijajućih sredstava i specijalnih apsorbensa;

Emisije buke

U toku rada farme za tov pilića potrebno je provoditi sljedeće mjere:

- Redovno održavanje mašina i opreme; *stalna mjera*
- Izolacija izvora buke u objektu;
- Ograničenje nepotrebnih izvora buke; *stalna mjera*
- Prilikom proširenja proizvodnje ili nabavke novih mašina, potrebno je procijeniti njihov uticaj na ukupni nivo buke.

U toku izgradnje novoprojektovanog objekta potrebno je provoditi sljedeće mjere:

- Tokom izgradnje potrebno je obratiti pozornost na organizaciju gradilišta te na tehničku ispravnost strojeva koji djeluju na lokaciji kako bi se što je moguće više smanjila emisija buke;
- Radove prilikom kojih dolazi do većih emisija buke preporučuje se izvoditi tokom dana, poštujući radno vrijeme, a izbjegavajući noćni rad osim u slučajevima kada je to neophodno.

Otpad

- Upravlјati otpadom u skladu sa Planom upravlјanja otpadom, koji se ažurira najmanje jednomu pet godina, a po potrebi i češće; *stalna mjera*
- Osigurati uslove za selektivno sakupljanje otpada po vrsti; *stalna mjera*
- Voditi evidenciju o količinama nastalih svih vrsta otpada na mjesečnom i godišnjem nivou; *stalna mjera*
- Voditi evidenciju o čišćenju i održavanju septičkih jama; *stalna mjera*
- Čuvati dokumentaciju o irednom odlaganju svih vrsta otpada; *stalna mjera*
- Provoditi obuke za uposlenike o upravlјanju otpadom. *stalna mjera*